

Kamzíci a pičurky

**LENKA
KAPSOVÁ**

překladatelka

ZTRACENÍ V JAZYCE

Vrtá-li se člověk rád v jazyce a zároveň má děti ve skautu, nemůže se nezamyslet nad fenoménem přezdivek. Ty ke skautskému prostředí nerozlučně patří – přezdívka dítěti umožňuje být tak trochu někým jiným než v běžném životě, posiluje výlučnost společného světa.

Přezdívání je ale činnost odvěká a lidová tvořivost nezná mezí. Jak vlastně přezdívky vznikají? Kdo a komu je dává? A jaký k nim mají vztah jejich nositelé?

Nejsnazší je samozřejmě inspirovat se vzhledem – v dávných dobách takto jistě vznikla i mnohá příjmení (Malík, Dlouhý). Zavalitý chlap je Medvěd, holčička se špičatými oušky Elfík, kudrnaté vlasy přivodí majiteli přízvisko Květák. Jindy přezdívky reflektují chování: Kamzík je nadmíru čiperný, Pepin beznadějně upovídáný.

Hojné jsou přezdívky odvozené ze jmen. Moje spolužačka Pamela se dočkala hezkých variací Pampalini, Pompela a Pampeliška; amerických asociací byla tehdy ušetřena. Ze slečny Nigrinové se navzdory blond vlasům stala Negroška. Nápodoba funguje i rytmicky – Ivča si jednou přihne a rázem je z ní Pivča. Já jsem si zase vysloužila přezdívku Pálenka jen proto, že jsem dopisy zakončovala pozdravem Pa Lenka.

Existují dokonce přezdívky hromadné: Učitelka flétny překřtila nejmladší žáčky, kteří stále chodí pít a čurat, na pičurky...

”

Tak nějak tušíme, že správná přezdívka má vzniknout spontánně – většinou nefunguje, když se člověk pokouší dát si ji sám (to by byl svět plný Bossů, Angelin a Husteých borců, jak poznamenal můj kamarád). Jistá Irena se pokusila stát se Ronjou, ale okolí ji nazvalo Piraňa. Existují i přezdívky nechtěné, až traumatizující – holčička přijela v dětství na tábor zraněná pádem z kola a okamžitě z ní byla Pomlácená (zajímavá adjektivní formou, taková horší Levandulová). Ani přezdívka Geront zvolená v nadsázce pro mírně staršího kolegu asi nenadchne.

Otázka je, zda přezdívka musí být krátká a úderná – v zásadě asi ano, ovšem označení „zeměkoule na nožičkách“, prisouzené tělnatému učiteli zeměpisu, má také svůj půvab.

Zajímavé jsou slovesné složeniny – mé okolí poskytlo příklady Hrabokoš, Zdvihopysk či pánské Drbkulka. Působí i vliv angličtiny – pan Tesař je Carpy, hyperaktivní kolega Speedák. Existují dokonce přezdívky hromadné: učitelka flétny překřtila nejmladší žáčky, kteří stále chodí pít a čurat, na pičurky...

Přezdívka se může během života vyvíjet, třeba jen zvukově (zaznamenala jsem Šlapánek–Šlapiduch–Duch), jindy mizí diminutivum a z Broučka se stane Brouk. Některé přezdívky (zvláště ty skautské) se nositelů drží zuby nehty, takže je komické, když se dozvíte o svatbě, při které si Bahno bere Mašli.

Přezdívky se kupodivu prolínají i s oblíbenými „přeslechy“. Na dotaz „Kolik kdo utratil?“ odpověděla jedna dívka „My za med stovku.“ a byl z ní Myzamed. Jiná zpívala italsky „Sempliceta...“ a kolega rozuměl „Jsem Pličeta“. Už jí to zůstalo. A jak přišla paní Klimtová k přezdívkce Hillary? Stačilo, aby telefon zvedla stará maminka její kamarádky: „Volá ti nějaká Clintonová...“